Spotkanie, diagnoza, działanie

Doświadczenia z lokalnych warsztatów międzysektorowego tworzenia oferty dla młodych

CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ

Tekst:
Aleksandra Jankowiak
Elżbieta Grab
Jan Bliźniak

Redakcja merytoryczna:
Jan Bliźniak

Redakcja językowa:
Adam Osiński (eKorekta)

Oprawa graficzna:
Urszula Rojek

Centrum Edukacji Obywatelskiej 2026

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWE CENTRUM KULTURY

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Kultura – Interwencje. Edycja 2026

Wstęp

Znane powiedzenie, że do wychowania dziecka potrzeba całej wioski, zwraca uwagę na zbiorowy wysiłek przy pracy nad rozwojem dzieci. Wyobraźmy sobie jednak wioskę nie jako zżytą i współdziałającą społeczność, lecz jako kilka lub kilkanaście domów oddzielonych płotami, z grubymi ścianami i mocnymi zamkami w drzwiach. Tak często wygląda rzeczywistość tworzenia oferty kulturalnej dla młodzieży, która ze swej natury powinna być wspólnotowa, otwarta i różnorodna.

W istocie mamy szkołę skupioną na podstawie programowej, dom kultury organizujący ważne wydarzenia dla gminy, bibliotekę szukającą sposobów na wypromowanie swoich zbiorów czy muzeum pochłonięte konserwacją eksponatów. Choć wiele ich łączy, równie wiele dzieli: struktura, finansowanie, sposoby rozliczania się z osiągnięć. W efekcie nie ma przestrzeni na wspólne budowanie oferty, która zainteresuje młodych i zachęci ich do korzystania z lokalnej kultury.

Intuicyjny obraz potwierdzają badania, które wskazują też sposoby na poprawę sytuacji. Raport WOK pt. *Edukacja kulturalna w badaniach i działaniach* postuluje budowanie współpracy międzyinstytucjonalnej opartej na relacjach międzyludzkich, a nie tylko formalnych. Z kolei raport WOAK w Toruniu pt. *W poszukiwaniu wspólnej perspektywy wzmacniania kultury* podkreśla konieczność sieciowania poprzez szkolenia dla grup mieszanych. W projekcie „Spotkanie, diagnoza, działanie. Budujemy lokalne sojusze kultury i edukacji" wprowadziliśmy te postulaty w życie. Zorganizowaliśmy cztery szkolenia, podczas których lokalni nauczyciele, bibliotekarze i animatorzy mieli szansę lepiej się poznać oraz wspólnie przygotować propozycję międzysektorowej oferty dla młodzieży.

Poniżej przedstawiamy wypracowane przez nich pomysły na działania. Były one zakorzenione w diagnozie potencjału najbliższej okolicy i potrzeb młodzieży. Pokazują siłę twórczego działania i synergii między różnymi instytucjami. Dziękujemy Gminnej Bibliotece Publicznej w Pszczółkach, Bibliotece Publicznej w Czempiniu, Miejsko-Gminnemu Ośrodkowi Kultury i Sportu w Stąporkowie oraz Bibliotece Publicznej w Brześciu Kujawskim za goszczenie szkoleń, a uczestnikom za ich wspólną pracę. Mamy nadzieję, że przedstawione pomysły będą stanowić inspirację dla innych miejscowości do otwierania drzwi i przycinania żywopłotów. Tak aby wioska była zawsze widoczna jako całość, połączona licznymi drogami i gotowa do wspólnego działania.

Twórcza diagnoza lokalna. Proste działania na poznanie najbliższej okolicy

Każde miejsce składa się z opowieści. Niektóre zapisane są w archiwach i kronikach, inne ukryte w pamięci mieszkańców, dźwiękach ulic, detalach architektury czy codziennych gestach. Twórcza diagnoza lokalna zachęca, by rozpocząć uważne spotkanie z przestrzenią i ludźmi, którzy ją współtworzą. To zaproszenie do patrzenia, słuchania i zadawania pytań w niecodzienny sposób.

Diagnoza lokalna stanowi ważny etap projektu społeczno-artystycznego. W jej trakcie rodzą się tematy, które później stają się osią działań z młodzieżą. Zebrane materiały mają podwójny charakter: z jednej strony pomagają poznać najbliższą okolicę i osoby, które ją współtworzą, z drugiej – stają się tworzywem działań artystycznych. Fotografie, nagrania dźwiękowe, filmy czy fragmenty rozmów można przekształcać w opowieści, wystawy, działania performatywne lub inne formy twórczej interpretacji lokalności. To również sposób na wydobywanie i wzmacnianie oddolnych narracji, czyli historii, wspomnień i doświadczeń, które rzadko trafiają do oficjalnych opowieści i dominujących narracji o miejscu, chociaż to właśnie one często najlepiej oddają jego charakter oraz ukazują kwestie istotne dla lokalnej społeczności.

Przykładowe metody twórczej diagonozy lokalnej:

- **Sonda uliczna** pozwala spotkać się z mieszkańcami, poznać ich historię oraz spojrzenie na miejsce, w którym żyją. Może przyjąć formę rozmowy, krótkiego wywiadu albo prostego działania w przestrzeni publicznej, np. pytań zapisanych kredą na chodniku.
- **Fotografia** pomaga zauważać rzeczy, które na co dzień umykają uwadze. Zdjęcia mogą przedstawiać przestrzeń, ludzi, detale architektury, przedmioty czy codzienne sytuacje. Fotografowanie staje się sposobem odkrywania historii i znaczeń ukrytych w miejscu.

- **Pejzaż dźwiękowy (*soundscape*)** pozwala poznać miejsce poprzez dźwięki. Odgłosy rozmów, ruch uliczny, śpiew ptaków czy cisza w konkretnej przestrzeni opowiadają o jej charakterze i codziennym rytmie. Dzięki uważnemu korzystaniu ze zmysłu słuchu często na wierzch wychodzą zupełnie nowe elementy i perspektywy.
- **Lumierówki (*Lumière minutes*)** to ćwiczenie, które uczy spokojnej i uważnej obserwacji. Polega na stworzeniu krótkiego filmu – nieruchomego ujęcia wybranego fragmentu rzeczywistości. Zmieniające się światło, ruch przechodniów, rośliny czy codzienne sytuacje tworzą opowieść o miejscu. Metoda ta pokazuje, że lokalne historie można znaleźć w zwykłych, powtarzalnych momentach dnia.
- **Mapa miejsca** pomaga odkrywać, jakie znaczenia mieszkańcy przypisują różnym przestrzeniom. Uczestnicy zaznaczają miejsca ważne, lubiane, trudne, zapomniane lub związane ze wspomnieniami. Wspólna praca nad mapą pokazuje, że ta sama przestrzeń może być różnie odbierana przez różne osoby i grupy.
- **Persona mieszkańca** pomaga lepiej zrozumieć doświadczenia różnych osób żyjących w danym miejscu. Uczestnicy tworzą przykładowe postacie – mogą opisać ich potrzeby, wyzwania, zainteresowania i sposoby korzystania z lokalnej przestrzeni. Metoda pozwala spojrzeć na miejsce z wielu perspektyw i projektować działania odpowiadające na różne potrzeby społeczności.

Budowanie zaangażowania poprzez narzędzia dramowe

Częstym wyzwaniem w pracy z młodzieżą jest przykuwanie ich uwagi i budowanie zaangażowania do wspólnych działań. Ma to szczególne znaczenie zwłaszcza na początku realizowania skierowanych do nich działań. Należy wtedy znaleźć kotwicę, która zaczepi dryfujące łódki zaangażowania i poprowadzi je do konkretnego celu. Także później, jeśli działanie trwa długo, potrzebne jest regularne ożywianie uwagi, wzmacnianie motywacji, a także wprowadzenie elementu zabawy, który pozwoli na chwilę oddechu i zebranie nowej energii.

Aby osiągnąć wszystkie powyższe cele, w Centrum Edukacji Obywatelskiej polecamy aktywności dramowe. Nasze podejście wywodzi się z metody *Drama-Based Pedagogy*, opracowanej przez Kathryn Dawson oraz innych teoretyków i praktyków dramy związanych z University of Texas w Austin. Dlatego traktujemy dramę bardzo szeroko – jako zestaw elastycznych, ale przemyślanych aktywności korzystających z różnych narzędzi sztuki.

Dobór tych aktywności zasadza się na kilku filarach, które odnoszą się do wyboru i charakteru poszczególnych działań, jak również wprowadzają czytelne ramy budowania zaangażowania w pracy z młodzieżą.

Filary działań dramowych:

- **Budowanie narracji** – czyli takie opisywanie świata, które wpisuje się w strukturę opowieści. Dobra opowieść ma wyraźnych bohaterów, cel i wewnętrzną dramaturgię – wokół tych elementów można zbudować pojedyncze aktywności albo dłuższe działanie.
- **Wyobraźnia** – w pracy z młodzieżą chodzi nie tylko o pokazywanie świata takiego, jaki jest, ale też takiego, jaki może być. Ma to szczególne znaczenie, gdy chcemy zaangażować młodzież w zmianę lokalnego otoczenia na lepsze.
- **Ucieleśnienie** – wiele pozornie odległych i abstrakcyjnych myśli oraz pojęć można zobrazować za pomocą własnego ciała, pogłębiając zrozumienie dla nich, pobudzając emocje i budując bardziej osobistą relację.
- **Wspólnota** – wszystkie działania realizowane z młodzieżą powinny opierać się na poczuciu bycia razem w działaniu, kiedy to różnice między dorosłymi a młodzieżą zacierają się wobec wspólnego celu i poczucia przynależności – zarówno do grupy, jak i lokalnej społeczności.

Podczas lokalnych warsztatów wprowadziliśmy działania dramowe w praktyce, wykorzystując kilka z nich do pracy z uczestnikami. Na przykład „Bicie serca” (*Heartbeat Ball*) stanowi świetną aktywność pozwalającą skupić się na tym, co najważniejsze w danym działaniu lub projekcie. Ćwiczy skupienie uwagi i refleks. Z kolei „Postać na ścianie” (*Role on the Wall*) to prosta metoda diagnozy odbiorców naszych wspólnych działań, bliska podejściu *design thinking*, ale niewymagająca tak rozbudowanego procesu.

Projektując działania z młodzieżą, możesz sięgnąć po gotowe zestawy instrukcji działań dramowych. Kilka z nich zebraliśmy w artykule: Pedagogika oparta na dramie. Wybrane ćwiczenia. Szeroki wachlarz ćwiczeń znajduje się w książce: Drama-Based Pedagogy Activating Learning Across the Curriculum (w języku angielskim).

Relacje z warsztatów lokalnych

Przełamać dystans

Warsztaty w Pszczółkach, 15 czerwca 2026

Pszczółki to wieś w województwie pomorskim licząca niewiele ponad cztery tysiące mieszkańców. Leży w obrębie aglomeracji trójmiejskiej, dzięki czemu mieszkańcy mają blisko do większych ośrodków miejskich, a jednocześnie zachowuje charakter niewielkiej, dobrze znającej się społeczności. We wsi funkcjonuje jedna szkoła podstawowa, która mieści się w dwóch budynkach. Ważnym miejscem lokalnych działań kulturalnych i społecznych jest biblioteka. W Pszczółkach nie ma innej instytucji kultury.

Pszczółki oczami uczestników warsztatów

W warsztacie uczestniczyli przedstawiciele Gminnej Biblioteki Publicznej, nauczycielka matematyki ze Szkoły Podstawowej im. Bohaterów Ziemi Gdańskiej oraz lokalny artysta.

Uczestnicy reprezentowali różne doświadczenia zawodowe, dlatego do rozmowy wnosili odmienne spojrzenia na lokalną społeczność. Bibliotekarki i nauczycielka mówiły przede wszystkim z perspektywy instytucji. Rozmowa pokazała, że mimo wspólnych celów szkoła i biblioteka rzadko mają okazję planować działania razem. Każda z placówek działa we własnym rytmie, mierzy się z innymi obowiązkami i ograniczeniami organizacyjnymi. Współpraca między instytucjami jest sporadyczna, a przepływ informacji niewielki.

Zdaniem uczestników największym atutem Pszczółek jest spokojny, wiejski charakter miejscowości. Choć wielu mieszkańców pracuje lub uczy się w Trójmieście, większość docenia możliwość życia w spokojniejszym otoczeniu. Ważnym zasobem są również dwa duże parki – świetna przestrzeń do organizowania wydarzeń społecznych, spotkań czy działań artystycznych.

Nie mniej ważni od miejsc są ludzie i prężnie działające organizacje. Uczestnicy podkreślali zaangażowanie członków Klubu Seniora, Koła Gospodyń Wiejskich, lokalnych artystów, rzemieślników i wolontariuszy.

Mimo różnych doświadczeń uczestnicy byli zgodni co do największych wyzwań. Najczęściej wracał temat słabej współpracy między lokalnymi instytucjami oraz ograniczonych środków na działania społeczne i kulturalne. Wiele inicjatyw powstaje dzięki zaangażowaniu pojedynczych osób, ale bez lepszej współpracy trudno budować trwałe zmiany.

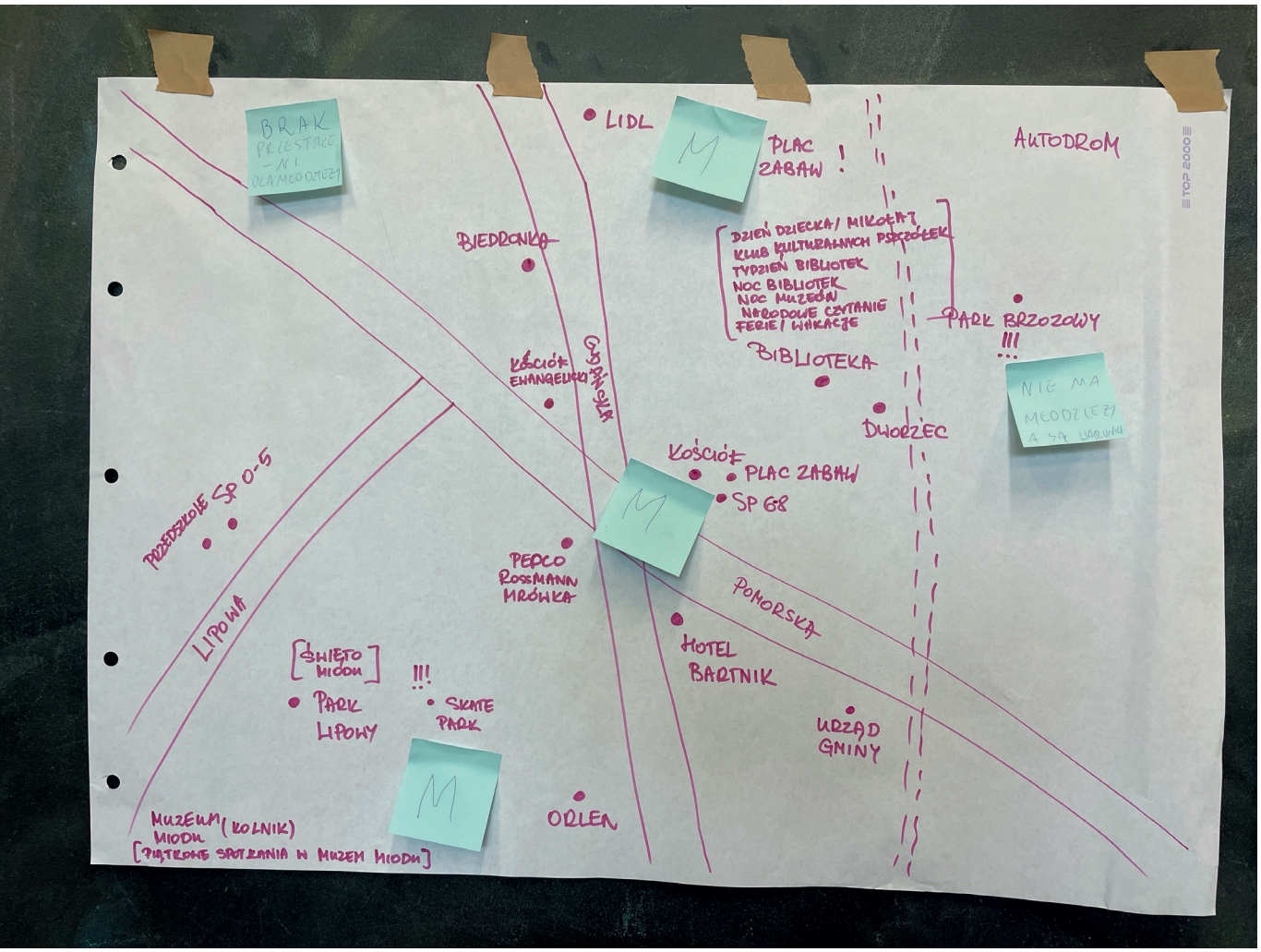

Mapa najważniejszych miejsc w Pszczółkach według uczestników warsztatów z zaznaczeniem, gdzie przebywa młodzież

Lokalna praca z młodzieżą

Rozmowa o młodych mieszkańcach wzbudziła wiele emocji. Uczestnicy zauważali, że młodzież często z dystansem podchodzi do nowych inicjatyw, a jednocześnie sama obawia się oceny i krytyki. Zwracano też uwagę, że potrzeby młodych ludzi nie zawsze są dostrzegane, a oferta skierowana do tej grupy jest ograniczona.

Brakuje również miejsc, gdzie młodzież mogłaby regularnie spotykać się z innymi mieszkańcami. Większość działań kierowana jest do konkretnych grup wiekowych, dlatego okazji do budowania relacji między pokoleniami jest niewiele.

Pomysł na projekt: Młodzieżowe miejsce spotkań

Na podstawie diagnozy, że młodzieży brakuje miejsca do spotkań i wspólnych aktywności, uczestnicy zaproponowali partycypacyjne stworzenie takiej przestrzeni w niewykorzystanej piwnicy biblioteki.

Uczestnicy warsztatów zaproponowali, aby już na początku znaleźć liderów i liderki wśród młodzieży – zarówno poprzez współpracę ze szkołą, jak i dzięki nieformalnym kontaktom oraz rekomendacjom rówieśników. Następnie młodzi ludzie wspólnie decydowaliby o wystroju przestrzeni, zasadach jej funkcjonowania oraz proponowanych aktywnościach.

Bibliotekarki zaproponowały szeroki wachlarz działań, które mogłyby się odbywać w nowej przestrzeni, m.in. pokazy filmowe, spotkania wokół książek, muzyki i gier. Jednocześnie uczestnicy podkreślali, że nie chcą narzucać gotowego programu – zależy im przede wszystkim na stworzeniu warunków, w których to młodzież będzie współdecydować o charakterze miejsca i realizowanych tam aktywnościach.

Projekt miałby charakter długofalowy i opierałby się na współpracy wielu lokalnych partnerów. Oprócz biblioteki w działania mogliby się włączyć: szkoła, lokalni przedsiębiorcy, sołtys, Koło Gospodyń Wiejskich, seniorzy oraz lokalni artyści. Dzięki temu nowa przestrzeń mogłaby stać się nie tylko miejscem spotkań młodzieży, ale także punktem budowania relacji, wymiany doświadczeń pomiędzy różnymi grupami mieszkańców oraz wzmacniania współpracy w całej społeczności.

Dotrzeć do nieobecnych

Warsztaty w Czempiniu, 30 czerwca 2026

Czempiń to miasto w województwie wielkopolskim, siedziba gminy miejsko-wiejskiej Czempiń. Miejscowość liczy około pięciu tysięcy mieszkańców, natomiast z czempińskich instytucji kultury korzysta cała gmina – około jedenastu tysięcy osób. W Czempiniu znajduje się odnowiony kompleks budynków dawnych zakładów przemysłowych, który dziś działa jako Centrum Aktywizacji Społecznej Tlenownia. W Tlenowni funkcjonuje szereg instytucji, w tym m.in. Centrum Kultury, Biblioteka Publiczna, izba muzealna, świetlica socjoterapeutyczna i Centrum Wsparcia Seniora.

Czempiń oczami uczestników warsztatów

W warsztacie uczestniczyli reprezentanci pięciu czempińskich instytucji: Biblioteki Publicznej im. Czesława Przygodzkiego (oddziały dla dzieci i dla dorosłych), Szkoły Podstawowej im. Bohaterów Westerplatte, świetlicy opiekuńczo-wychowawczej „Świetlik" OPS Czempiń, Centrum Kultury oraz Czempińskiego Centrum Sportu.

Wskazali oni, że dużym atutem ich placówek są przestrzenie, którymi dysponują do realizacji różnorodnych aktywności. Duży potencjał uczestnicy warsztatów widzieli także w licznych lokalnych zabytkach i miejscach pamięci, które mogłyby stanowić inspirację dla działań edukacyjnych i kulturalnych z młodymi ludźmi.

Równie ważna co infrastruktura poszczególnych instytucji jest dobra współpraca między nimi. Osoby uczestniczące w spotkaniu doceniały to, że pracują w grupie, w której dostrzegają kreatywność, bogactwo pomysłów oraz gotowość do podejmowania nowych wyzwań. Wskazywały na chęć działania, wzajemną mobilizację i zaangażowanie. Cennym zasobem są również istniejąca już baza kontaktów, a także działające inicjatywy, m.in. teatr dla młodzieży, wieczory poetyckie i autorskie czy dyskusyjny klub książki.

Lokalna praca z młodzieżą

Uczestnicy warsztatów mieli bardzo zbliżone postrzeganie współdziałania z młodzieżą. Wszyscy mówili o dobrej współpracy między instytucjami i bardzo ją doceniali. Łączyła ich też chęć angażowania młodych oraz tworzenia dla nich odpowiedniej oferty.

Różnice dotyczyły przede wszystkim doświadczeń związanych z rekrutacją i utrzymaniem mobilizacji młodych. Większe instytucje wskazywały na trudności z dotarciem do nowych osób, podczas gdy świetlica OPS wyczerpała już wolne miejsca na zajęcia. Uczestnicy zwracali też uwagę na różnice w poziomie wsparcia wewnątrz instytucji – zarówno pod względem dostępnych zasobów, jak i motywacji oraz przygotowania współpracowników do pracy z młodzieżą. Ze strony szkoły wyraźniej wybrzmiał natomiast problem niewystarczającego wsparcia rodziców.

Zwrócono ponadto uwagę na potrzebę dotarcia do tej części młodzieży, która obecnie pozostaje poza ofertą instytucji kultury, nie uczestniczy w życiu kulturalnym, nie korzysta z oferty biblioteki. Niektóre osoby zwróciły uwagę na trudności wynikające z niezrozumienia potrzeb, sposobu komunikowania się i oczekiwań młodego pokolenia. Łączy się to z chęcią zdobycia nowych kompetencji i poznania metod pracy, które zaangażują młodych ludzi.

W dyskusji pojawiły się również głosy związane z problemami społecznymi, w tym z używaniem alkoholu przez część młodzieży, a także z wyzwaniem, jakie stanowi wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami, rodzicami i samą młodzieżą.

Pomysły na projekty:

1. Konsultacje społeczne z młodzieżą dotyczące oferty Centrum Kultury

Pomysł zakłada przeprowadzenie twórczymi metodami konsultacji społecznych z młodzieżą, by razem z nią wypracować propozycje działań w ramach programu Centrum Kultury w Czempiniu. Punktem wyjścia do całej koncepcji było pytanie: „W jaki sposób możemy dać się wypowiedzieć młodzieży na temat ich potrzeb i oczekiwań w sferze kultury?”.

Pierwszy krok to stworzenie spektaklu teatralnego i zrealizowanie go w formie umożliwiającej aktywny udział publiczności, np. Teatru Forum. Przedstawienie poruszałoby temat negatywnych konsekwencji wykluczenia z kultury i życia bez dostępu do działań kulturalnych. Spektakl odbyłby się na placu przed marketem – miejscu znanym i często odwiedzanym przez młodzież. Wydarzenie rozpoczęłoby dyskusję o tym, co daje nam uczestnictwo w kulturze i w jaki sposób młodzi ludzie chcieliby się angażować w życie kulturalne.

Drugim krokiem przedsięwzięcia byłoby udostępnienie tablicy, na której młodzi mogliby podzielić się swoimi pomysłami na działania kulturalne. Zebrane propozycje stanowiłyby materiał do planowania przyszłej oferty Centrum Kultury.

Jako zasoby, które mogą pomóc w realizacji projektu, autorzy koncepcji wskazali: odpowiednie zaplecze techniczne, młodzieżową grupę teatralną (już istniejącą) oraz doświadczenie instruktorów i pracowników Centrum Kultury. Działania wesprzeć mogłaby także grupa teatralna Teatr Tlenownia, dzięki czemu projekt zyskałby element międzypokoleniowy. Wskaźnikiem powodzenia inicjatywy byłaby natomiast liczba i różnorodność pomysłów zgromadzonych na tablicy konsultacyjnej, a następnie realizacja wybranych propozycji w programie Centrum Kultury skierowanym do młodych.

2. Nowe życie Zielonej Klasy

Zielona Klasa to wiata edukacyjna, która miała służyć przede wszystkim prowadzeniu zajęć z edukacji przyrodniczej. Niestety miejsce to zamiast przez szkoły częściej wykorzystywane jest (również przez młodzież) do kłopotliwych zachowań związanych z używkami i alkoholem. Ta sytuacja wskazuje jednocześnie na potrzebę zmiany oraz na główną przeszkodę dla realizacji projektu.

By namówić młodych do przejęcia inicjatywy w Zielonej Klasie, projekt rozpoczęłaby kampania promocyjna w postaci krótkich filmików zachęcających do udziału. Pytanie, które towarzyszyłoby działaniu, brzmiałoby: „Co by się stało, gdybyście to wy przejęli odpowiedzialność za Zieloną Klasę?”. Następnie odbyłyby się spotkania poświęcone wypracowaniu pomysłów na zagospodarowanie miejsca – poszukiwaniu „nowego życia Zielonej Klasy”.

Realizacja przedsięwzięcia zakładałaby współpracę młodzieży z przedstawicielami Centrum Kultury, Czempińskiego Centrum Sportu, Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Biblioteki Publicznej. Dużym zasobem byłaby zatem spora grupa osób wspierających to działanie, jak również ich wiara w młodych, zaufanie do nich i do ich sprawczości, a także sama przestrzeń Zielonej Klasy.

Wskaźnikami zmiany byłyby przede wszystkim widoczna poprawa stanu Zielonej Klasy, jej uporządkowanie, a także inicjatywy realizowane tam przez młodych.

3. Przestrzeń spotkań „Wokół Dębu”

Projekt koncentruje się na stworzeniu atrakcyjnego miejsca spotkań dla młodych, w którym mogliby realizować swoje zainteresowania i pomysły. Ze wsparciem czempińskich instytucji młodzież miałaby zorganizować przestrzeń „Wokół Dębu”, czyli drzewa stanowiącego pomnik przyrody.

Ze strony instytucji autorzy koncepcji zaproponowali nagłośnienie inicjatywy, zorganizowanie współpracy z Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej w celu uprzątnięcia terenu, a także dostarczenie odpowiedniego sprzętu (np. dodatkowych leżaków czy głośników). W ten sposób, przy wsparciu PGK, Centrum Kultury i Czempińskiego Centrum Sportu, młodzi zyskaliby przestrzeń na zrealizowanie cyklu młodzieżowych spotkań wokół zgłoszonych tematów (np. miłośnicy czytania komiksów, klub tiktokowców, młodzi biegacze, rowerzyści).

O powodzeniu przedsięwzięcia świadczyć będzie poprawa jakości przestrzeni oraz liczba młodych osób uczestniczących w organizowanych tam spotkaniach, grupach czy inicjatywach.

Po prezentacji koncepcji i grupowej dyskusji uczestnicy warsztatów wskazali alternatywne miejsce, w którym realizacja projektu mogłaby być bardziej korzystna ze względów organizacyjnych i bezpieczeństwa – pergolę na tyłach Tlenowni.

Znaleźć wspólne miejsce
Stąporków – 11 lipca 2026

Stąporków to miasto w województwie świętokrzyskim i siedziba gminy miejsko-wiejskiej Stąporków; mieszka tam około pięciu tysięcy osób. Historia miejscowości jest silnie związana z przemysłem metalowym i odlewnictwem, a jednym z symboli Stąporkowa jest pomnik grzejnika, który nawiązuje do produkowanych tutaj przez lata kaloryferów.

Stąporków oczami uczestników warsztatów

W zajęciach uczestniczyły przedstawicielki Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu, Świetlicy Wiejskiej w Błaszkowie, Publicznej Szkoły Podstawowej nr 1 im. Kornela Makuszyńskiego, obecni byli także opiekun harcerski oraz niezależne edukatorki. Grupa łączyła osoby pracujące z młodzieżą w różnych kontekstach – w szkole, instytucjach kultury oraz działaniach społecznych.

Nie wszyscy uczestnicy warsztatu pochodzili ze Stąporkowa. Perspektywa osób przyjezdnych, które niedawno osiedliły się w mieście lub zaczęły częściej w nim bywać, wniosła świeże spojrzenie i stała się impulsem do wielu ciekawych rozmów o lokalnej społeczności, jej zasobach i wyzwaniach.

Podczas spotkania ważnym tematem była przemysłowa tożsamość miasta. Wraz z transformacją zaczęła ona zanikać i brakuje instytucji, która zajęłaby się pielęgnowaniem i upowszechnianiem hutniczego dziedzictwa Stąporkowa. Zwracano uwagę na możliwość wykorzystania historii miasta, tradycji odlewniczych oraz lokalnej przyrody do działań edukacyjnych i kulturalnych.

Rozmowa pokazała również, że Stąporków ma wiele zasobów. Centrum Kultury, biblioteka, szkoła, świetlica i harcerstwo tworzą dobrą bazę do wspólnych działań. Uczestnicy podkreślali, że wielki potencjał tkwi nie tylko w miejscach, ale przede wszystkim w ludziach i ich gotowości do współpracy.

Wśród wyzwań pojawiły się kwestie związane z dostępnością. Brak bezpiecznych ścieżek rowerowych oraz ruchliwa droga oddzielająca Centrum Kultury od reszty miasta utrudniają młodzieży samodzielne korzystanie z oferty. Uczestnicy zwracali też uwagę, że mieszkańcy często z dystansem podchodzą do nowych inicjatyw. Dlatego równie ważne jak tworzenie ciekawych wydarzeń jest budowanie zaufania i pokazywanie, że nowe działania odpowiadają na realne potrzeby społeczności.

Lokalna praca z młodzieżą

Najwięcej uwagi poświęcono brakowi miejsca, które młodzież mogłaby traktować jako własne. Zauważono, że młodzi ludzie oprócz wydarzeń czy zajęć potrzebują przestrzeni do codziennych spotkań, rozmów i wspólnego działania – przestrzeni, w której mogliby poczuć się swobodnie i bezpiecznie.

Rozmawiano także o tym, jak skuteczniej angażować młodych mieszkańców. Zanim powstanie nowa oferta, warto najpierw zapytać ich o potrzeby i pomysły. Jedną z propozycji było przeprowadzenie konsultacji lub młodzieżowego referendum oraz stworzenie grupy młodych liderek i liderów, którzy pomogliby zachęcać rówieśników do działania.

W rozmowie przytoczono również wyzwania, z którymi mierzy się młodzież, takie jak presja rówieśnicza, niepewność związana z wyborem przyszłości, brak wiary w siebie czy trudności z motywacją. Jednocześnie uczestnicy podkreślali, że młodzi mają wiele mocnych stron – są kreatywni, ciekawi świata i chętni do współpracy, jeśli stworzy im się odpowiednie warunki.

Nie zabrakło też dyskusji o ograniczeniach. Realizacja nowych działań będzie wymagała współpracy lokalnych instytucji, wsparcia przedsiębiorców oraz zaangażowania większej liczby mieszkańców.

Pomysł na projekt: „Klub młodzieżowy”

Pomysł powstał jako odpowiedź na najczęściej wskazywany problem, tzn. brak miejsca, które młodzież mogłaby uznać za swoje. Klub stałby się bezpieczną, przyjazną przestrzenią, gdzie młodzi ludzie mogliby się spotykać, rozwijać zainteresowania, wzajemnie się wspierać i realizować własne inicjatywy.

Klub działałby przy wsparciu zaufanego opiekuna, ale z dużym zakresem samodzielności młodych osób. Uczestnicy warsztatów chcieliby, aby powstanie nowej przestrzeni stało się początkiem większej zmiany. Zaangażowana w działanie klubu młodzież stałaby się bardziej pewna siebie i otwarta. To ona zdecydowałaby o jego nazwie, wyglądzie, zasadach funkcjonowania i prowadzonych w nim działaniach. Klub mógłby stać się „bazą” dla młodych – miejscem, do którego chętnie wracają i za które czują się odpowiedzialni.

Z czasem klub młodzieżowy rozwijałby się zgodnie z potrzebami młodych ludzi – stałby się miejscem realizacji ich różnorodnych inicjatyw, organizacji tematycznych spotkań i warsztatów, a także wzajemnej pomocy i wymiany umiejętności między mieszkańcami. Ważną rolę odgrywaliby ambasadorzy i ambasadorki klubu. Osoby te zachęcałyby rówieśników do udziału w inicjatywach klubu oraz pomagały rozwijać działania w ramach tego przedsięwzięcia.

Zapytać młodych

Warsztaty w Brześciu Kujawskim, 2 września 2026

Brześć Kujawski to miasto w województwie kujawsko-pomorskim, siedziba gminy miejsko-wiejskiej Brześć Kujawski. Miejscowość liczy około czterech i pół tysiąca mieszkańców, gmina zaś – około jedenastu i pół. W miejscu dawnej stacji przeładunkowej kolejki wąskotorowej znajduje się Brzeskie Centrum Kultury i Historii „Wahadło", które jest przestrzenią różnorodnych działań kulturalnych: zajęć artystycznych, koncertów, spektakli i wystaw. Ważnym punktem na mapie instytucji kultury w gminie jest również Biblioteka Publiczna, która organizuje artystyczne i literackie warsztaty czy spotkania autorskie.

Brześć Kujawski oczami uczestników warsztatów

W spotkaniu uczestniczyły osoby reprezentujące osiem instytucji: Brzeskie Centrum Kultury i Historii „Wahadło", Bibliotekę Publiczną w Brześciu Kujawskim, Zespół Szkół nr 2 i Szkołę Podstawową nr 1 w Brześciu Kujawskim, Szkołę Podstawową w Brzeziu, Szkołę Podstawową w Wieńcu, Brzeski Ośrodek Sportu i Rekreacji, a także Gminny Ośrodek Kultury w Bądkowie.

Jako największe atuty swoich miejscowości uczestnicy wskazali ludzi i relacje, które tworzą (zmotywowane, przyjazne, kreatywne i dobrze współpracujące zespoły), doświadczoną kadrę oraz otwartą na propozycje młodzież. Potencjał społeczności tworzy się m.in. dzięki pracy w małych szkołach, co umożliwia indywidualne podejście do każdego ucznia. Uczestnicy widzieli też duże możliwości łączenia sił lokalnych instytucji i mieszkańców.

Ważnym aspektem jest również dostęp do odpowiedniej infrastruktury i wyposażenia, m.in. przestrzeni BCKiH „Wahadło", bogatego księgozbioru bibliotek oraz obiektów sportowych i sprzętu. To wszystko pozwala na tworzenie i realizowanie szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych.

Lokalna praca z młodzieżą

Tematem, który wyraźnie wybrzmiewał w dyskusji o młodzieży, był brak (lub niewykorzystywanie) miejsca, gdzie młodzi ludzie mogliby ze sobą pobyć, bez konieczności udziału w działaniach organizowanych przez dorosłych. Uczestnicy deklarowali, że chcieliby, aby młodzież odwiedzała ich instytucje „bez powodu" i miała tam możliwość realizacji własnych pomysłów.

W Brześciu Kujawskim nie brakuje oferty zajęć artystycznych i sportowych, natomiast instytucja kultury nie kojarzy się młodym z miejscem, do którego mogą po prostu przyjść, spotkać się ze znajomymi, porozmawiać. Może to wynikać z niechęci do bycia pod nadzorem, ale też mylnych założeń, jak w takich miejscach należy się zachowywać i że nie można w nich przeszkadzać.

Ponadto uczniowie i uczennice po ukończeniu podstawówki wybierają różne szkoły ponadpodstawowe poza gminą, najczęściej we Włocławku. Komunikacja między gminą a Włocławkiem jest prostsza niż pomiędzy miejscowościami w samej gminie. Uczniowie i uczennice korzystają też z zajęć pozalekcyjnych we Włocławku, przez co są coraz mniej widoczni w Brześciu Kujawskim, a ponadto nierzadko tracą kontakt z kolegami ze szkół podstawowych.

Pomysł na projekt: Jak zapytać młodych?

Pomysł wyszedł ze zdiagnozowanej potrzeby zorganizowania dla młodych przestrzeni, w której mogliby swobodnie spędzać czas i mieć poczucie decyzyjności. Osoby uczestniczące w warsztatach nie skupiły się jednak na tym, jak takie miejsce stworzyć. Postanowiły cofnąć się o krok i zastanowić, w jaki sposób wydobyć z młodych ich wizję, jak taka przestrzeń miałaby funkcjonować.

Głównym pytaniem działania byłoby: „Jak wyobrażacie sobie miejsce, w którym czulibyście się swobodnie z rówieśnikami?". Pomysł zakłada zebranie młodzieżowej grupy roboczej (około siedmiu osób w wieku 14–18 lat), która zaprojektuje i przeprowadzi badanie wśród rówieśników. Odpowiedzi pomogłyby w zrozumieniu, czego faktycznie młodym w ich okolicy brakuje i co zachęciłoby ich do spotkań. Młodzi już na tym etapie byliby nie tylko osobami badanymi, lecz także tymi, które wymyślają sposób działania. To oni zadecydowaliby, w jaki sposób chcą dotrzeć do innych i jakich narzędzi najlepiej użyć do zebrania odpowiedzi – mogą to być rozmowy, ankieta, pytania publikowane w mediach społecznościowych albo inne wybrane przez nich formy. Ważnymi elementami projektu byłyby: wspieranie samodzielności młodzieży, wskazywanie możliwości działania i nauka planowania.

Inicjatywa realizowana byłaby w ciągu roku szkolnego, co pomogłoby w dotarciu do uczniów i uczennic z terenu gminy. Młodzi otrzymaliby wsparcie od lokalnych instytucji kultury (BCKiH „Wahadło" oraz Biblioteki Publicznej), które zapewniłyby zaplecze organizacyjne – udostępniły miejsce do pracy, zadbały o odpowiednie warunki i podzieliły się doświadczeniami, jak powstają działania kulturalne.

Wyniki badania mogłyby stać się punktem wyjścia do kolejnego etapu – realizacji konkretnych pomysłów dotyczących wyglądu i funkcjonowania przestrzeni, w której młodzi chcieliby spędzać czas.

Odkryj więcej!

OTWIERAJ NA KULTURĘ

Szukasz bezpłatnych materiałów edukacyjnych? Chcesz się zainspirować lub pogłębić wiedzę?

Odwiedź **bibliotekę materiałów** dla nauczycieli. Znajdziesz w niej: scenariusze lekcji, ćwiczenia, nagrania z webinariów, publikacje i wiele innych!

ZOBACZ NASZE MATERIAŁY

Skorzystaj z **Zasobów filmowych CEO**, czyli bazy kilkudziesięciu bezpłatnych filmów krótkometrażowych i towarzyszących im materiałów edukacyjnych, by wzbogacić lekcje i wzmocnić młodzież, którą uczysz.

ZOBACZ NASZE FILMY

Jak stworzyć szkołę do życia? Dzięki raportowi **„Szkoła do życia”** lepiej wiemy, czego oczekujemy. Chcemy szkoły praktycznej i przyjaznej, która przygotowuje do dorosłości, a jednocześnie pozwala dobrze żyć i uczyć się tu i teraz. Tylko jak przełożyć tę wizję na codzienność?

👉 **Sprawdź nasz najnowszy raport.**